

Jukka Norvanto
RLL:n kevätkokouksessa 29.4.2009
ajankohtainen puheenvuoro

Pahoinvointi ajassamme

Suomessa on noussut viime aikoina erityisesti esille kaksi asiaa: toisaalta puhe lamasta ja toisaalta ateistien voimakas kampanja, jossa ajatellaan, että Jumalan kieltäminen tuo ilon ihmisen elämään. Voi olla, että kumpikin ilmiö yhdistyy ihmisten mielissä samaan suureen näköalaan eli pelkoon siitä, ettei ihminen saakaan elämässään sitä, mitä tahtoisi. Koska ihminen voi pahoin, hän pelkää jäävänsä paitsi jostakin paremmasta. Se, että ajassamme on monenlaista pahoinvointia, on tietenkin selviö, mutta mistä se johtuu?

Voi sanoa, ettei ole olemassa yhtä ja ainoaa vastausta, ja toisaalta voi sanoa, että ehkä sellainenkin on nähtävillä jossakin taustalla.

Aluksi muutama sana aikamme muotivirtauksista.

Yksi niistä on voimakas yksilön ja hänen oikeuksiensa eli individualismin korostaminen.

Eräs pääkaupunkialueella työskentelevä seurakunnan työntekijä totesi kerran, että hänen seurakunnassaan on vuoden aikana useita hautajaisia, joissa ei ole yhtään saattoväkeä paikalle. Osa vainajista onkin tietysti sellaisia yksinäisiä ihmisiä, joilla ei olekaan omaisia, mutta on myös sellaisia, joilla on omaisia, mutta jotka työkiireiltään eivät mielestään ehdi hautajaisiin.

Yksilön korostamisaiheeseen liittyen kansanedustaja Päivi Räsänen lausuu muutama vuosi sitten ilmestyneessä kirjassaan varsin suorina sanoja ajastamme: ”Kun lääkäri surmaa potilaansa, puhutaan armosta. Kun lapsi surmataan äidin kohtuun, puhutaan tasa-arvosta. Kun mies hylkää perheensä uuden suhteen vuoksi, puhutaan rakkaudesta.”

Räsänen mukaan aikuiset kyllä mielellään puhuvat lasten ja nuorten pahoinvoinnista, mutta eivät halua luopua esimerkiksi seksuaalisesta vapaudesta. Sama koskee nuorten alkoholin käyttöä. Siitä ollaan huolissaan, mutta aikuisten antamasta esimerkistä ei paljoa puhuta. Vanhemmilla katsotaan olevan oikeus vaihtaa puolisoa, jos he sattuvat rakastumaan toiseen, tai jopa sukupuolta, jos kokevat sen tarpeelliseksi. Katsotaan, että nämä ovat jokaisen yksilöllisiä oikeuksia. Edes se, että lapsi kärsii ei saa olla esteenä. Individualistinen yhteiskunta johtaa kaksinaismoraaliin, hän päättelee.

Tähän kokonaisuuteen liittyy myös läheisesti puhe vapaudesta. Omana aikamme korostuksia tuntuu olevan yhä enemmän se, että jokaisella tulee saada olla vapaus tehdä oman mielensä mukaisia moraalisia valintoja.

Sellaisista korostuksista on toki olemassa esimerkkejä aikaisemmiltakin ajoilta. Katsotaanpa esimerkiksi Israelin pohjoisvaltiota ajalta 750 eKr. Millaista elämä oli silloin siellä?

1. Ulkopoliittinen tilanne Israelissa. Maan ulkopuolelle, Kaksoisvirtojen maan alueelle, on kehittynyt voimakas mahti, joka harrastaa laajentumispolitiikkaa ja käy aggressiivisia sotia. Sen yhtenä tarkoituksena on valloittaa Israel.

2. Uskonnollinen tilanne. Maa on vaurastunut viimeksi kuluneiden vuosikymmenien aikana. Erityisesti rikkaiden parissa on hyvinvointi lisääntynyt. Samalla kun hyvinvointi on lisääntynyt, asukkaat ovat kääntyneet palvelemaan epäjumalia eli omien kättensä tekoja. He tosin edelleen muodollisesti palvelevat myös oikeaa Jumalaa, mutta vain ulkoisesti. Sisäisesti he ovat vieraantuneet hänestä. Kuluneiden lihaviin vuosikymmenien aikana on syntynyt kokonainen sukupolvi, joka ei paljoakaan piittaa entisistä uskomuksista eikä Jumalan palvelemisesta.

3. Jumalakuva on muuttunut ihmisten mielissä. Jumala nähdään vain hyväntahtoisena siunausten tuojana, joka tyytyy siihen, että häntä aina silloin tällöin muistetaan. Jumalan vihaa ja tuomioita ei pidetä todellisuutena.

Näistä vaiheista Raamatussa kerrotaan erityisesti Hoosean mutta myös Aamoksen kirjoissa.

Voi siis sanoa, että sekä Hoosean että Aamoksen kirjat liittyvät läheisesti sekä Israelin kansan historiaan että myös omaan maahamme ja maamme tilanteeseen. Vertailukohtia ei liene vaikea löytää omasta maastamme.

Uskon, että täällä Suomessa olemme siirtymässä niin sanottuun jälkikristilliseen aikaan. Vuosikymmenten kuluessa maahamme on kehittynyt nimenomaan kristinuskon vaikutuksesta mm. sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut. Kirkon piiristä lähti kehittymään koululaitos, kirjallisuuden levittäminen, lukemaan opettaminen; kirkon harjoittamasta diakoniatyöstä on kehittynyt nykyinen kunnallinen sosiaalityö.

Vähitellen nämä kirkon aloittamat työmuodot ovat siirtyneet yhteiskunnan käsiin. Samalla yhteiskunta on alkanut yhä selvemmin tehdä pesäeroa kirkkoon ja kristillisiin arvoihin. Tehtävien päätösten perustana alkavat olla yhä useammin muut kuin kristilliset arvot.

Samaan aikaan joudumme kyselemään myös sitä, kuuluvatko tälle Jumalasta yhä vähemmän piittaavalle sukupolvelle samat uhkaavat äänenpainot, jotka Israelin kansa - samoista synneistä - sai aikanaan kuulla?

Katsotaanpa, mitä Hoosean kirjassa sanotaan.

Kuulkaa, israelilaiset, mitä Herra sanoo! Herra käy oikeutta teidän kanssanne, sillä tässä maassa ei ole rehellisyyttä eikä uskollisuutta, kukaan ei tunne Jumalaa. Väärät valat ja valheet, murhat, varkaudet ja aviorikokset rehottavat kaikkialla, veriteko seuraa veritekoa. Sen tähden maa muuttuu aavikoksi, kaikki sen asukkaat nääntyvät. Villieläimet ja taivaan linnut kuolevat, meren kalat katoavat. (Hoos. 4:1-3)

Olemme tulleet oikeudenistuntoon, jossa tuodaan esille syytetyn rikkomukset. Muinaisen Israelin kansan oikeusistuntojärjestelmä erosi monessakin mielessä esimerkiksi nykyisestä suomalaisesta järjestelmästä. Meillä on erikseen puolustusasianajaja, todistajat, syyttäjät ja syytetty tuomarin lisäksi. Sen sijaan Israelissa syyttäjä ja todistaja olivat tavallisesti sama henkilö. Hänen tehtävään oli tuoda esiin todistusaineisto syytettyä vastaan. Siihen liittyy läheisesti myös kahdeksas käsky, joka kieltää väärän todistuksen lausumisen lähimmäisistä. Väärä todistus saattoi johtaa siihen, että syytön tuomittiin jopa kuolemaan.

Mitä asioita Jumala ottaa esiin vyöryttäessään esiin todisteita oikeudenistunnossa?

- ei ole rehellisyyttä
- ei ole uskollisuutta

- ei ole Jumalan tuntemusta
- ihmiset vannovat ja valehtelevat
- ihmiset murhaavat
- ihmiset varastavat
- ihmiset rikkovat avion
- ihmiset tekevät paljon veritöitä eli syyllistyvät väkivaltaisuuksiin

Näiden Jumalaan ja toisiin ihmisiin liittyvien rikkomusten lisäksi Herra nostaa esiin myös pahuuden vaikutuksia luontoon:

- maa kärsii eli aavikoituu
- maassa asuvat nääntyvät
- eläimet katoavat metsistä
- linnut häviävät
- kalat katoavat merestä

Voisiko tämän ajankohtaisempaa kuvausta antaa myöskään omasta maastamme ja ajastamme? Edes puhe ilmastonmuutoksesta ei olekaan vain oman aikamme ilmiö!

Syyteluettelossa on syytä kiinnittää huomiota erityisesti kolmeen syytteeseen:

- ei ole rehellisyyttä,
- ei ole uskollisuutta
- ei ole Jumalan tuntemusta.

Näistä kolmesta synnistä seuraavat myös kaikki muut jäljempänä luetellut synnit. Rehellisyys, joka näkyy luotettavuutena, on ensimmäinen edellytys, jotta asioita voitaisiin hoitaa edes ihmisten kesken. Uskollisuudeksi käännetty alkutekstin sana *hesed* voidaan suomentaa myös sanoilla laupeus ja rakkaus. Se näkyy lähimmäisten rakastamisena, heistä huolehtimisena ja heidän hyvän etsimisena. Sen vastakohtana on itsekkyyys ja välinpitämättömyys lähimmäisistä. Ilman sitä maailma on onneton.

Kolmanneksi mainittu Jumalan tuntemisen puuttuminen on tietysti kaiken ydin. Kysymys ei siis ole vain tietyistä seremonioista, sillä Hoos 6:6:ssa sanotaan samaa heprean sanaa käyttäen: ”Uskollisuutta minä vaadin, en uhrimenoja, Jumalan tuntemista, en polttouhreja.”

Aikoinaan, kun Nobel-kirjailija Alexander Solzhenitsyn pohti kansansa kärsimystä, hän selittäessään Neuvostoliiton onnetonta, tietoisesti Jumalan ohjauksesta irrotettua kehitystä kirjoitti seuraavasti: ”Yli puolivuosisataa sitten ollessani vielä lapsi muistan kuullesseni usean vanhuksen selittävän Venäjän kohtaamia onnettomuuksia tähän tapaan: ’Ihmiset ovat unohtaneet Jumalan; sen seurausta tämä kaikki on.’ Sen jälkeen olen yli 50 vuoden ajan tutkinut Venäjän vallankumousta; sinä aikana olen lukenut satoja kirjoja, kerännyt henkilökohtaisia kertomuksia ja olen itsekkin kirjoittanut kahdeksan teosta noiden vaiheiden selvittämiseksi. Mutta jos minua pyydetäisiin tiivistämään mahdollisimman lyhyeen pääsyy hirvittävään vallankumoukseen, joka nielaisi n. 60 miljoonaa ihmistä kansastamme kitaansa, en voisi sanoa sitä tarkemmin muuten kuin toistamalla: ’Ihmiset ovat unohtaneet Jumalan; sen seurausta tämä kaikki on.’”

Kun ihminen luulee olevansa vapautettu tekemästä tiliä elämästään Jumalalle, hän todella voi tehdä lähimmäiselleenkin mitä tahansa.

Kysymys on siis lopultakin Jumalan tahdon asemasta elämässämme. Pidämmekö me niitä elämämme ohjenuorana vai jotakin muuta, meistä itsestämme nousevaa? Ajattelemmeko Jumalasta, joka sentään on luonut ihmisen, että hän tahtoisi antaa meille ikäviä asioita? Kuitenkin todellisuudessa Jumalan käskyt suojelevat elämää. Ne tekevät sitä silloinkin, kun emme ole valmiita hyväksymään niitä.

Aikamme toinen muotiasana onkin kysymys vapaudesta. Yleensä sillä tarkoitetaan nimenomaan vapautta toimia toisin kuin Jumala on sanonut.

Vapauden vaatimuksesta ja sen seurauksista kertoo hyvin erään kristillisen amerikkalaisen lehden 1980-luvulla tekemä vertailu koulumaailmasta: Vuonna 1940 kouluissa tehdyt pääasialliset rikkomukset olivat: puhuminen tunnilla, purukumin jauhaaminen, metelöinti, sisätiloissa juokseminen, etuileminen jonossa, epäasiallinen pukeutuminen ja roskaaminen.

Vuonna 1982 vastaava luettelo oli seuraava: raiskaus, ryöstely, päälle karkaaminen, tuhopoltto, pommin räjäyttäminen, murha, itsemurha, poissaolot, ilkeäkäyttö, kiristäminen, huumeiden väärinkäyttö, alkoholin väärinkäyttö, jengisodat, raskaudet, abortit ja sukupuolitaudit.

Kumpi kuva edustaa vapautta?

Suomessa emme ehkä ole vielä aivan niin pitkällä kuin jo tuolloin oltiin Amerikassa, mutta hyvää vauhtia samaan suuntaan mekin olemme kaikista merkeistä päätellen menossa.

Ottaisin esiin vielä Danielin kirjasta kohdan, jossa kerrotaan kuningas Nebukadnessarin teettämästä noin 30 metriä korkeasta kultaisesta patsaasta eli jonkinlaisesta ihmisen kyvykkyyden ylistykseksi tehdystä palvontakohteesta. Kuningas edellytti, että jokaisen tuli kumartaa kultaista patsasta. Oli kuitenkin kolme, jotka eivät suostuneet siihen, koska Jumalan käskyt kieltävät osoittamasta Jumalalle kuuluvaa kunnioitusta kenelläkään muulle kuin yksin Jumalalle. Niinpä kuningas vihastui ja käski heittää heidät tuliseen pätsiin. Jumala kuitenkin varjeli näitä kolmea Juudan miestä, niin että he säilyivät vahingoittumattomina. Kun nämä kolme kaverusta olivat tulleet pois tulisesta uunista, kuningas **Nebukadnessar** lausuu seuraavat sanat:

“Kiitetty olkoon Sadrakin, Mesakin ja Abed-Negon jumala! Hän lähetti enkelinsä ja pelasti palvelijansa, jotka luottivat häneen eivätkä välittäneet kuninkaan käskystä, vaan mieluummin panivat henkensä alttiiksi kuin suostuivat palvelemaan muuta jumalaa kuin omaansa! Siksi minä käsken nyt näin: Jokainen - olkoon hän mitä kansaa, kansakuntaa tai kieltä tahansa - joka puhuu loukkaavasti Sadrakin, Mesakin ja Abed-Negon jumalasta, hakattakoon kappaleiksi, ja hänen talonsa hajotettakoon soraläjäksi. Tällaisesta vaarasta ei mikään muu jumala olisi pystynyt pelastamaan.” (Dan 3:28-29)

Nämä jakeet avaavat laajoja näköaloja useaankin eri suuntaan. Ne kertovat ensinnäkin siitä, kuinka vaarallista kaikille esimiehille ja hallitsijoille on eriävien mielipiteiden kieltäminen. Jokainen yhteisö, joka ei siedä kritiikkiä sisällään, on tuomittu aikaa myöten kulkemaan kohti tuhoaan. Kun oppositiota ei sallita, kukaan ei ole korjaamassa tuhoa kohti kulkevan päättäjän reittiä. Hänhän on kieltänyt lähimmäisiltään mahdollisuuden tulla hänen avukseen. Aikanaan myös yksinvaltiassaan Nebukadnessarin valtakunta päätyi siihen kohtaloon. Kun kukaan ei uskalla varoittaa vaarasta, hallintoon tulee yhä enemmän ihmisiä, jotka kumartavat jokaista hallitsijan viittausta miettimättä niiden seurauksia.

Pohtiessaan Danielin kirjan selityksessään Nebukadnessarin sanoja Pekka Eskelinen kirjoittaa: ”Hän oivalsi nyt - ehkä hyvinkin hetkellisesti -, miten merkittäviä valtakunnalle ovat ne, joiden omatunto on sidottu - ei kuolevaisen kuninkaan tahtoon, vaan iankaikkisen elävän Jumalan san-

aan. Jumalan sanaan luottava vastuunkantaja nojaa kaikissa ratkaisuisaan Jumalan sanan edellyttämiin totuuden, rakkauden ja oikeudenmukaisuuden vaatimuksiin, ei kuninkaan tahtoon eikä poliittisiin muotivirtauksiin. Hän palvelee kuningastaan ja koko yhteiskuntaansa vilpittömästi ja pyyteettömästi, ei Jumalaan uskomisestaan huolimatta vaan nimenomaan sen tähden.”

Näihin sanoihin on helppo yhtyä. Nebukadnessar näytti ainakin hetkeksi ymmärtäneen, mikä arvo on sillä, että ihmisillä on oikeus myös olla eri mieltä kuin mitä yleiset muotivirtaukset edellyttävät. Lainaamani Eskelisen huomiot pitävät paikkansa tietenkin edelleenkin ja nykyisiinkin virkamiehiin eri puolilla yhteiskunnan rattaita.

Kuninkaan kieltoon Israelin kuninkaan halveksumisesta sisältyi lisäksi myös eräs muu oivalus. Hän näytti ymmärtäneen, miksi kolme toverusta olivat olleet oikeassa siinä, kun eivät olleet suostuneet kumartamaan kultaista patsasta. Heillä oli jotakin arvokkaampaa kuin mitä kuninkaan suosio voisi ikinä tuoda heille.

Tästä voi tehdä sen johtopäätöksen, että kristitty palvelee parhaiten myös isänmaataan turvaamalla Jumalan sanaan silloinkin, kun kaikki muut näyttäisivät toimivan toisin.

Näiden jakeiden äärellä ei voi olla pohtimatta, millaista vapautta oma kansamme on etsimässä: Vapauttako 10 käskystä vai vapautta palvella elävää Jumalaa hänen ehdoillaan?

Kuten lienee käynyt ilmi, en usko, että me ihmisinä voisimme rakentaa mitään pysyvää ilman selviä Jumalan sanaan perustuvia käskyjä ja kieltoja. Ihminen pysyy syntiin langenneena, olipa sivistyksen ulkokuori minkä näköinen tahansa. Siksi tarvitsemme Jumalan sanaa myös elämämme ohjenuoraksi. Ilman sitä ilon sijasta seuraa lopulta kaaosta.

Anteeksiannettuinkin meissä elää mahdollisuus kaikkeen siihen pahuuteen, mistä olemme liiankin tietoisia myös omassa ajassamme. Houkutus toimia omien tunteiden mukaan on jatkuva. Me sokaistumme kovin helposti. Siksi tarvitsemme Jumalan lakia ilmoittamaan meille, mikä on oikein; omat päätelmät eivät siihen riitä. Jumalan johdatuksessa kulkeminen on paljolti 10 käskyn soveltamista eri elämän tilanteisiin. Se, ettei ihminen vajavuudessaan kykene käskyjä täyttämään, on toinen asia. Kristityn kuitenkin tunnistaa siitä, että hän haluaa elää niiden mukaan, ja suree, kun ei siinä onnistu.

Hoosean kirjan kuvatun kansan pahoinvoinnin syynä oli Jumalan tahdon vaihtaminen ajan muotivirtauksiin. Jumalaan eli Jumalan sanaan luottamisen sijaan oli tullut omiin voimiin turvautuminen. Kuitenkin ainoa turvamme niin tätä elämää kuin iankaikkisuuttakin ajatellen on Jumalan ilmoitus ja siinä pysyminen.

Siinä on sanottu myös syy siihen, miksi meidän ei tarvitse pyydellä anteeksi, kun rohkaisemme ihmisiä tutustumaan Raamattuun ja opiskelemaan sitä. Niin tehdessämme rakennamme Jumalan valtakuntaa ja teemme myös palveluksen isänmaallemme.